

titky. /2/ Čítajúc Tatarku som zdúpnel, zvlhol, roz-citlivel sa a pocítil som prudkú, krásnu lásku k Slovensku, pokornú, tichú, hrdú a bez akejkoľvek irónie. /3/ Ten Dominik v Navrávačkách „zhudobnil“ región svojej duše s takou úprimnosťou, že to odzbrojí aj kamarátov, ktorí sa dali na politiku a ktorí mu hodný čas pred smrťou schovali pero a teraz sa nám snažia navrávať, že Navrávačky sú pornografia. /4/ Všetci by sme si mali Tatarku prečítať, poplakať si, vypíť si na jeho pamiatku

a s chuťou sa pustiť do písania, lebo my môžeme písať a nemusí za nami chodiť dáka dobrá duša s magnetofónom a čakať, kým začneme formulovať. /5/ On sformuloval v Navrávačkách „čo cíti slovenský muž k Mame, Dievčaťu, Národu s takou bolestnou presnosťou, že Gabriel García Márquez, Šukšin, Vetemaa, Radičkov *e tutti quanti* dozadu až po Fiodora Michailoviča D. by ho – slovenského provincionálneho spisovateľa – vo svojich stáročích samoty úctivo privítali.

Z TEXTOV DOMINIK TATARKU

OBEC BOŽIA

DOMINIK TATARKA

Fragment K 1990. č. 4

Nasledujúci text Dominika Tatarku som mal schovaný v skrýši a až teraz, pri rozbaľovaní igelitových tašiek som ho objavil. Dal mi ho pred troma rokmi s rozpačitou rozhodnosťou a slovami: „Urob si s ním, čo chceš!“ Robím to teda, s vedomím, že možno prekračujem hmlisté hranice literárnych konvencií, a zároveň s pocitom, že konám správne a v duchu Dominika Tatarku, pre ktorého prekračovanie literárnych konvencií bolo samozrejým dôsledkom tvorby.

Martin. M. Šimečka

Som tu s vami po tretí alebo už po desiaty raz. Keď sa máme rozísť, zosadneme sa do úzkeho kruhu, telo pri tele. Ja sa po každý raz nahlas alebo pateticky mlčky v srdci spytujem, v srdci sa spytujem: prečo mi s vami bolo tak dobre???

Všeličo som už skúsil vo svojom dosť dlhom živote. Raz príde za mnou Milan autom, povie mi a navrhne: Ty, hej, obleč sa a poď, musíš medzi nás. Ja ťa odveziem a priveziem, keď si už myslíš, že nemôžeš chodiť.

Keď ma privezie a usadí pri stole v záhrade pod orechom a vidím tváre mladých mužov a žien, začne mi v hlave svitať: Bože, čo nikdy som za ničím viac netúžil (ak mi veríte), ako ocitnúť sa v takejto spoločnosti?

V akejže som to spoločnosti? Okrem Milana poznám tu málokoho. Okrem iného zaujme ma pekná, poblednutá tvár mladého muža, ktorú cítim, že je charismatická. Ako sa vše pohľadom dotknem jej tváre, dozvedám sa – všetci na môj pohľad nevedomky odpovedajú, že tá charisma-tická tvár je tvárou kňaza, ktorý podpísal akýsi manifest, ktorý som aj ja podpísal... Ale jemu, len čo ten manifest podpísal, svetská vrchnosť odňala možnosť vykonávať kňazské poslanie. Keď už bol bez povolania – zamestnania, oženil sa. To ako

bolo málo trápenia. Teraz zas cirkevná vrchnosť začínala: Exkomunikovala ho, vylúčila z obce svätej...

A ostatní mužskí členovia tejto malej spoločnosti? Všetci, ako sú, vzdelaním matematici, inžinieri, architekti či právnici – odmietli možné kariéry a našli si miesta, ktoré im nikto nemôže zavidieť, prácu kuričov, uprato-vačov, ošetrovateľov.

Aj ich ženy sem prichodia. Ale netvária sa tragicky. Áno, ja som architektka, ja prednášam na univerzite literatúru, ale to mi ani trochu nevedí, že môj muž je kurič. Nikto.

Čo sa to stalo? Za mojich čias nijaká vzdelaná žena by veru nebola pristala, aby jej muž bol kurič alebo posluha v nemocnici.

A ja som kto medzi vami? Spytujem sa z vášho podnetu: Kto som? Obraz tváre, odrazený na ploche. Mal som reflex čosi povedať, ale nepovedal som. Ale teraz sa teším, že to poviem z milosti vašej spoločnosti. Ak to stihnem a uhádnem.

Naša malá obec – prepáčte a dodajme – naša malá obec božia existuje. Existuje? Ale to nám je primálo, že existuje. Povedomie, že existujeme. My nie sme iba jednotlivci, my čo len v krátkych chvíľach pomyslenia existujeme ako spoločnosť, dobrých, aspoň voči sebe príjemných, žičlivých, krásnych, ba vyvolených ľudí, hoci nevieme, k akým cieľom vyvolených. Ale my nielen existujeme vo svojich predstavách, my sa aj spolu prežívame, myslíme na seba, vysielame k sebe žičlivé myšlienky, my sa na seba tešíme. My sme aj chvíľu spolu, spolu sa aj odohrávame na jednej scéne, napríklad tohto Džonovho alebo Milanovho súkromného priestoru. Hrať nehráme – samých seba ani kohosi druhého, nepredvádzame sa, aspoň nie sme si toho, zatiaľ, vedomí. Podľa výrazu, bežného v našej reči, povedali by sme: Dejeme sa. Vrstvičkou – zaschnuté – nášho potu, aktivity, úspechov a tragédií sú dejiny. Ale nás do toho nič, v obutých okutých čižmách, ani bosí nechceme, myslím si, vstupovať do dejín. Pre nás to najväčšie je to, že sa spolu prežívame. Že Milan, Ján, Gabika, Tereza, Andrea, a my všetci neopomenieme

prísť. Aby sme sa odohrávali? Diali, deli, v malej nepatrnej obci božej.

Posledný raz medzi nás prišiel svätý biskup, pápežom tajne vysvätený kňaz a biskup, ktorý si svoju hodnosť odtrpel dlhoročným väzením a tvrdou manuálnou prácou.

Má veľa povinností a záväzkov. Ale teraz – pred Vianocami? – je tu medzi nami. Hovorí ticho, príjemne, bez pátosu, že národ sa už pomaly celý spamätáva. To vieme, v podstate, aj my. Ale preto, aby nám to povedal, iste neprišiel. Prišiel – to je jeho úloha? – aby nás požehnal: Zostaňte slobodní – keby ste mali odhlasovať lož za pravdu – aspoň ruky nezdvíhajte. Ako sa skončí a čím vyvrcholí naše posedenie? Očakávam a viem: Požehnaním. Napokon, keď sa máme rozísť, jeden z nás poprosí otca biskupa o požehnanie. Ja som z prítomných nielen najstarší, ale aj najpohoršlivejší prípad: Som apostata. Hneď po tejto vojne vystúpil som z cirkvi. Otec biskup nielenže ma požehná, ale mi aj položí dľaň na čelo, na jedno i druhé líce priloží ústa. Musíte písať, musíte napísať aspoň dvadsať strán, povie mi.

V tej chvíli, vo chvíli bozku svätého biskupa, otvorí sa vo mne zamknuté nevedomie. A vynorí sa mi – asociácia??? – Božská postava Ježišova v bielom splývavom rúchu. Zastala pri Jákobovej studni. Od opálenej driečnej samaritánky si pýta: Daj sa mi napiť.

Andrea, si ohromne pekná, až mi je smutno, si sestrička. Iste pozorne obsluhuješ svojich starcov na geríá-tri-i, kde slúžiš. Prosím – daj sa mi napiť svojho úsmevu.

A tak a tak, nejako tak dáko si existujeme, jestvujeme, odohrávame, dejeme sa. Tak dáko sa deje môj malý národ.

Vynášať od starcov bažanty plné smradu, ešte utierať ich, prebaľovať – bože môj.

Andrea prichádza medzi nás s úsmevom. Ohromne je pekná. A usmieva sa. Čím môže vrcholíť alebo sa končí Tvoj úsmev?

Všetko sa kdesi začína. Iskoni bie slovo. na počiatku bolo slovo. Na počiatku bol Andrein úsmev. Na počiatku bol Ježišov smäd.

LIST SILVOVI KRČMÉRYMU

Drahý Silvo,

v podstate mám taký dojem, boli iba na teba zvedaví. Vedeli odkedy chodíš k nám a kedy si bol posledný raz u nás. V mojom návrate do cirkvi vidia politický škandál. Asi urobia všetko, aby verejne neprepukol. O mňa už nejde, žiaľ. Tebe hrozí nebezpečenstvo - myslím si. Po veľkej chvíle, čo všetko moje knižky znamenajú atď., padla otázka, či viem, s kým sa stýkam. Nato

ja asi takto: Viem. S príjemným človekom. On: To iste neviete. Bol odsúdený na 15 rokov. Ja: Stalo sa mu hrozná krivda ako toľkým ľuďom. Bol rehabilitovaný - ako všetci v tých procesoch. On: Nebol rehabilitovaný. Spýtaj sa ho, prečo, pre aký hrozný čin sedel. Ja: Tak mi to povedzte. On: To vám nepoviem. Ja: Púšťate na mňa strachy. On: To uvidíte, či sú to strachy alebo nie. - Pritom naznačoval, vedel (od koho? ako?), že ma chceš priviesť späť do katolíkov. A pripomínal mi, že po všetkých mojich skúsenostiach mojou hroznou chybou je tvrdohlavosť, že [sa] nedám poučiť. (Ja že azda hej - myslel som, iba myslel, že práve ty ma poučuješ.) Z toho robím takýto záver: Ak ma považujú za významný politický prípad, hrozí Ti násilie, hrozí ti mnoho surovostí, pred ktorými nemáme obrany. Nastrojil si ma na správnu cestu, posledný úsek. Mám o čom rozmýšľať, čo čítať a čo písať. Pokiaľ ide o mňa, splnil si svoje apoštolské poslanie. Z celej obce bol si to práve Ty, s kým sa mi dobre hovorilo, s kým som bol v kontakte. Nech Ťa Boh za to vy-značí. Vrácnom Ti ďakujem za všetko, za každú chvíľu, keď [si] bol so mnou, alebo si si na mňa pomyslel. Pokúsím sa napísať všetko, čo si myslím, počúvajúc, vidiac pred sebou Otca svätého, ktorého z duše uznávam, ďakujem Bohu, že dovolí, aby z môjho národa vyrástol Jeho Eminencia biskup Korec, ktorému chcem vyjadriť po-klonu. Zo slepej pýchy alebo veľikášstva spáchal [som] hriech odpadliverstva: vystúpil som z obce svätých. Prosím ho kajúčne, nech mi moju pýchu odpustí a dovolí, aby ma do posvätej zeme pochovali ako kresťana.

To je - zatiaľ - všetko. Drahý Silvo, je skutočne zbytočné, aby si sa zbytočne naďalej vystavoval kvôli [mne] prenasledovaniu. Neboj sa, budeš pôsobiť na mňa i naďalej - ako dosiaľ blahodarne. Myslím si, naozaj, zatiaľ nechodí. Po Ferkovi, Milanovi, alebo ako odkáz, ktoré knižky mám Ti hneď vrátiť. Ak niečo napíšem, čo stojí za prečítanie, pošlem Ti to. „Za prečítanie“ - nevravím pravdu - písanie má nadchýnať, vyplývať ponajprv z nadšenia, ako ma Ty nadchýnaš a okrem teba dvaja spomínaní muži, ktorých výslnie zažívam. Dýchajúc, modlím sa za Vás, nech Vás Boh požehná. Vieš, Silvo, ja už veľa času pred sebou nemám, ale pociťujem sa ako karpatský pastier, muž, ktorý zažil, vie a cíti, zažíva, čo je to Božie požehnanie. Boh požehnal tento národ a ľudstvo týmito mužmi, ktorých v srdci uctievam a som nekonečne rád, že sa tu pre mňa, pre moju dušu vyskytli. Povedz aspoň jednému z nich, že ich absolútne ako orol-vták milujem. Silvo, priznávam sa Ti, že neviem byť dostatočne kajúcný. Som stále karpatský pastier, muž... nezaslúži si Božie požehnanie, ale svitne nám a svitá Ježiš Kristus, výslnie ľudskej duše.

Silvo, zdravím Ťa.

Tvoj brat Dominik.

V stredu 9. júla 86

DOMINIK TATARKA

Z neuverejneného rukopisu

Hľadím: Spoza hradu dunajskou bránou vysokým privalom sa valí ľadová hmla. Hmla zaplaví rovinu, mesto, zaplaví aj mňa v mojej skrýši ako medveďa a to bude môj koniec. Čo tu môžem ešte robiť? Na malinkej plôške záhrady pri dome, ktorá mi zostala pre celú moju aktivitu, som už všetko porobil, pohrabal, porýval. Vrchnosti i deťom zavádziam. Na čase pobrať sa tahet. Mama, ty budeš priasť. Každý ňu chváli, ako pradieš, nijaká žena nevie vysúkať z ľanovej kúdele takú tenkú a hladkú niť ako ty. A potom namotávaš na motovidlo, čo si napriadla, rátaš nite v polštine do šesťdesiati, jedenošče, dvanošče, tirnošče, to je ako modlitba pred spaním, pre nikoho. Bude lepšie, keď ma tá hmla, ako vidíš, zadusí.

Vtom zazvoní dole na prízemí telefón. Zvoní a vyzváňa, nikto to neberie, som sám v dome, je koniec týždňa. Aha, už viem, kto ma volá. Volá ma Omyl, ktorý pravidelne ako obyčajne koncom týždňa kontroluje, či som doma, či som sa náhodou neutrhol do Prahy medzi disidentov. Keby som nešiel dole a nezdvihol to, bude to vyzváňať aj do obeda.

Doknišem sa dole, zdvihnem, zabrešem: „Prosím. No prosím. To som ja.“ Podráždi ma tentoraz, že to hneď nezložil, ako obyčajne.

Čo ešte chcete počuť? Som tu priviazaný ako pes k búde. Za moju tridsaťročnú prácu, príspevky a dane a za všetky zásluhy podpísané prezidentom tejto republiky vyplácať mi taký dôchodok, že sa ani vysrať ísť

nemôžem na záhumnie hlavného mesta tejto federatívnej republiky, a nie ešte kdesi cestovať za priateľmi do Prahy alebo do Paríža. Keď chcete počuť, počujte si, nahrajte si to trebárs na blanu psích materí: Ja nie som váš poddaný. A nie som poddaný ani nejakého planetárneho oplana.

Silne pritlačím na ucho počúvadlo, nech počujem, či som to ja, idiot. Na konci drôtu, tam kdesi počujem nevelký priestor, skôr akúsi vzduchovú bublinu, v ktorej tichá-tiká prihlasne budík. Ozve sa placho hlas:

- Prosím, prepáčte. Tu.... neviem, či sa dobre vyslovujem, tu je jedna z vašich čitateľiek, ktorá by rada prísť vás pozrieť.

- Ak chcete. Ale ak to neviete, upozorňujem vás na nepríjemnosti, ktoré si môžete v cudzej krajine zapríčiniť.

- Kedy by to bolo možné?

- Možné? Vítané. Sto rokov som nevidel, nepočul ženu, človeka. Príďte hneď. Idem si nakrájať jablká na kompót. Čakám vás. Viete presne, kde máte prísť, aby ste sa zbytočne nevyvytovali?

- Viem, aspoň si myslím, že tentoraz to viem.

- Domec pod cestou. Pri ňom stojí vysoká jedľa, olámaná, lebo stojí sama. Záhradnú bráničku vám nechám otvorenú. Zvonec nefunguje. Rovno vstúpte, pástou zabúchajte na mrežu domových dverí. Otvorím vám. Teším sa.

Načistené, nakrájané jablká s rozmarínom sa mi už varili, keď zabúchala. Do prítomia predsedie vstúpila vysoká žena v parádnom kožuchu, celá ovešaná kabelami.

- Vitajte. Dajte to sem a nech sa páči ďalej.

